

State of Israel
Ministry of Education

Gemeinsame Absichtserklärung

zwischen

Yad Vashem, der Gedenkstätte für Holocaust und Heldentum,

und

der Ständigen Konferenz der Kultusminister der Länder in der
Bundesrepublik Deutschland

in Anwesenheit des Bildungsministers des Staates Israel

Einleitung

- Eingedenk dessen, dass die Bundesrepublik Deutschland und der Staat Israel Mitgliedstaaten der International Holocaust Remembrance Alliance (Internationalen Allianz für das Gedenken an den Holocaust) sind und sich zur Erklärung des Stockholmer Internationalen Forums über den Holocaust (2000) bekennen, in der sie sich unter anderem dazu verpflichteten, die Bemühungen um die Förderung der Pädagogik und des Gedenkens im Zusammenhang mit dem Holocaust zu stärken und die Erforschung des Holocaust in Schulen und Hochschulen, Gemeinden und anderen Institutionen zu fördern;
- in Anerkennung dessen, wie wichtig die Unterstützung der Holocaust-Pädagogik in der Bundesrepublik Deutschland ist, und des langjährigen Engagements der Länder der Bundesrepublik Deutschland auf dem Gebiet der Pädagogik, der Erforschung und des Gedenkens an den Holocaust;
- in Würdigung der vergangenen und gegenwärtigen Erfahrungen von Yad Vashem, der Gedenkstätte für Holocaust und Heldentum, bei der Zusammenarbeit mit Pädagogen und Politikern in einer Reihe von Ländern in der Bundesrepublik Deutschland in engem Zusammenwirken mit verschiedenen deutschen Bildungseinrichtungen, darunter auch Bildungsministerien bzw. Kultusministerien;
- in Anbetracht der professionellen Beiträge israelischer und deutscher Expertinnen und Experten auf dem Gebiet der Pädagogik und des Gedenkens an den Holocaust;
- in Würdigung des 60. Jahrestags der Gründung von Yad Vashem und in Anerkennung des Nutzens einer engeren Zusammenarbeit bei der Förderung gemeinsamer Ziele –

wollen Yad Vashem, die Gedenkstätte für Holocaust und Heldentum, und die Ständige Konferenz der Kultusminister der Länder in der Bundesrepublik Deutschland, nachstehend

als Parteien bezeichnet, eine ständige und umfassende Zusammenarbeit mit dem Ziel fördern, Schülerinnen und Schülern sowie Studierenden Unterricht über die Geschichte des jüdischen Vorkriegslebens in Europa sowie des Holocaust in einer altersangemessenen und wirksamen Weise im Rahmen von Bildungsinstitutionen in ganz Deutschland angeeignet zu lassen.

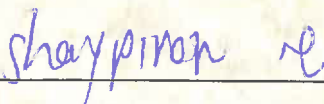
Die Parteien beabsichtigen,

- die Übermittlung und den Austausch von Informationen und Gedanken zwischen Yad Vashem und deutschen pädagogischen Einrichtungen, Hochschulen, Holocaust-Gedenkstätten, Museen und Organisationen in allen sechzehn Ländern in der Bundesrepublik Deutschland zu fördern;
- die professionelle Entwicklung von Programminhalten für deutsche Pädagogen, insbesondere aus denjenigen Ländern in der Bundesrepublik Deutschland, die noch keine professionelle Arbeitsbeziehung mit Yad Vashem pflegen, zu fördern;
- die Möglichkeit der koordinierten Ausrichtung einer Konferenz über Lehrmethoden in Bezug auf den Holocaust und jüdisches Vorkriegsleben zu prüfen;
- den Unterricht zum Thema Holocaust in den Lehrplänen aller sechzehn Länder in der Bundesrepublik Deutschland weiter zu verankern.

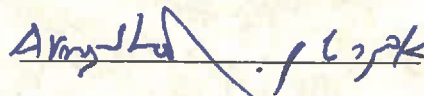
Es wird davon ausgegangen, dass die Umsetzung dieser Maßnahmen vorbehaltlich finanzieller Erwägungen und der Verfügbarkeit menschlicher Ressourcen erfolgt; sie unterliegt ferner den geltenden Gesetzen und sonstigen Vorschriften der Parteien. Die Parteien beabsichtigen, miteinander in ständigem Kontakt zu bleiben, um die weitere Umsetzung dieser Gemeinsamen Absichtserklärung zu erörtern.

Diese Absichtserklärung ist in Bezug auf finanzielle, materielle und menschliche Ressourcen nicht bindend. Sie kann im beiderseitigen schriftlichen Einvernehmen der Parteien geändert werden.

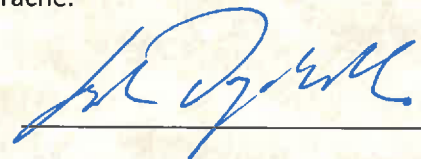
Geschehen zu Jerusalem am ~~23.10~~ 23.10.2013, was dem Tag ~~19. Heshwan~~ 19. Heshwan 5774 entspricht, in drei Urschriften, jede in englischer, deutscher und hebräischer Sprache.

Rabbi Shay Piron
Bildungsminister des
Staates Israel

Avner Shalev
Vorsitzender des
Yad-Vashem-Direktoriums

Stephan Dorgerloh
Präsident der
Kultusministerkonferenz

הצהרת כוונות משותפת

בין

יד ושם, רשות הזיכרון לשואה ולגבורה

ולבין

הוועידה הקבועה של שרי החינוך והתרבות של הלנדר (Länder) ברפובליקה הפדרלית של גרמניה

בנוכחות שר החינוך של מדינת ישראל

מבוא

- הואיל והרפובליקה הפדרלית של גרמניה ומדינת ישראל הן חברות בברית הבינלאומית לזיכרון השואה, והן מחויבות להצהרת הפורום הבינלאומי בשטוקהולם לגבי השואה (2000), אשר בה הן התחייבו, בין היתר, לחזק את המאמצים לקדם את הוראת השואה ואת הנצחתה ולעודד את הלימוד של נושא השואה בבתי ספר, באוניברסיטאות, בקהילות ובמוסדות אחרים;
- תוך הדגשת החשיבות של קידום הוראת השואה ברפובליקה הפדרלית של גרמניה ולנוכח המחויבות ארוכת השנים של הלנדר (Länder) ברפובליקה הפדרלית של גרמניה, לטפח את נושא הוראת השואה, הנצחת זיכרונה והמחקר לגביה;
- מתוך הכרה בניסיון של יד ושם, רשות הזיכרון לשואה ולגבורה, בעבר ובהווה, בעבודה עם מחנכים ומקבלי החלטות ממדינות שונות ברפובליקה הפדרלית של גרמניה, תוך שיתוף פעולה הדוק עם מגוון מסגרות חינוכיות גרמניות, ובכללן משרדי חינוך;
- תוך ציון תרומותיהם המקצועיות של מומחים מישראל ומגרמניה בתחום הוראת השואה והנצחת זיכרונה;
- ולרגל ציון שישים שנה להקמת יד ושם ומתוך הבנת התועלות הנובעות מקשר הדוק יותר לשם קידום מטרות משותפות;

יד ושם, רשות הזיכרון לשואה ולגבורה, והוועידה הקבועה של שרי החינוך והתרבות של הלנדר (Länder) ברפובליקה הפדרלית של גרמניה, להלן ביחד יקראו "הצדדים", מבקשים לטפח שיתוף פעולה מתמשך ומקיף, מתוך מטרה שהתלמידים ילמדו את תולדות החיים היהודיים באירופה לפני המלחמה, וכן את תולדות השואה, באופן אפקטיבי ומותאם גילאית בתוך המסגרות החינוכיות ברחבי גרמניה.

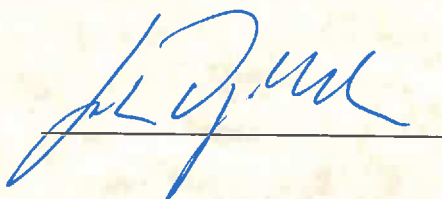
הצדדים שואפים:

- לעודד את השיתוף ואת חילופי המידע והרעיונות בין יד ושם לבין מוסדות פדגוגיים, אוניברסיטאות, אתרי זיכרון לשואה, מוזיאונים, וארגונים מכל 16 מדינות גרמניה.
- לקדם הזדמנויות לתוכניות של השתלמות מקצועית של מחנכים גרמנים, במיוחד מאותן מדינות ברפובליקה הפדרלית של גרמניה אשר טרם פיתחו קשרי עבודה מקצועיים עם יד ושם.
- לבחון את האפשרות לארגון כנס שיוקדש לשיטות פדגוגיות להוראת נושא השואה ולגבי החיים היהודיים באירופה לפני המלחמה.
- לטפח את המשך הוראת השואה בתוכניות הלימודים של כל 16 מדינות גרמניה.

ביצועם של הצעדים הנ"ל צפוי להיות כפוף לשיקולים כספיים ולזמינות משאבי אנוש; הוא גם יהיה כפוף לחוקים ולתקנות החלים על הצדדים. הצדדים מתכוונים לשמור על קשר רציף על מנת לדון בקיום ובהמשכיות של הצהרת כוונת משותפת זו.

הצהרת כוונת זו אינה מחייבת מבחינה פיננסית, חומרית ומשאבי אנוש. ניתן יהיה לשנותה בהסכמה הדדית בכתב של הצדדים.

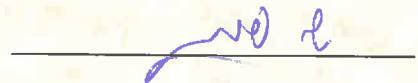
נחתמה בשלושה עותקים בירושלים, 23 באוגוסט 2013; י"ג מרחשון תשע"ג.
תשע"ד; בעברית, בגרמנית ובאנגלית.

Stephan Dorgerloh
נשיא וועידת שרי החינוך

אבנר שלו
יו"ר הדירקטוריון של יד ושם

הרב שי פירון
שר החינוך של מדינת ישראל

**State of Israel
Ministry of Education**

Joint Declaration of Intent

between

Yad Vashem, the Holocaust Martyrs' and Heroes' Remembrance Authority;

and

The Standing Conference of the Ministers of Education and Cultural Affairs of the
Länder in the Federal Republic of Germany

in the presence of the Minister of Education of the State of Israel

Introduction

- Recalling that the Federal Republic of Germany and the State of Israel are member states of the International Holocaust Remembrance Alliance and committed to the Declaration of the Stockholm International Forum on the Holocaust (2000) in which they pledged, in part, to strengthen efforts to promote education, and remembrance of the Holocaust and encourage the study of the Holocaust in schools and universities, communities and other institutions;
- Acknowledging the importance of supporting Holocaust education in the Federal Republic of Germany and the long-standing commitment of the Länder of the Federal Republic of Germany to foster Holocaust education, remembrance and research;
- Recognizing the past and ongoing experience of Yad Vashem, the Holocaust Martyrs' and Heroes' Remembrance Authority (Yad Vashem) in working with educators and policy makers from a number of states in the Federal Republic of Germany in close cooperation with various German educational frameworks, including but not limited to ministries of education;
- Noting the professional contributions of Israeli and German experts in the field of Holocaust education and remembrance;
- Commemorating the Sixtieth Year since the establishment of Yad Vashem and recognizing the benefits of a closer association in promoting joint goals;

Yad Vashem, the Holocaust Martyrs' and Heroes' Remembrance Authority and The Standing Conference of the Ministers of Education and Cultural Affairs of the Länder in the Federal Republic of Germany, hereinafter referred to as "The Parties," wish to

**State of Israel
Ministry of Education**

foster an ongoing, comprehensive cooperation with the aim that students are taught about the history of pre-war Jewish life in Europe as well as about the Holocaust, in an age-appropriate and effective manner within educational frameworks throughout Germany.

The Parties seek to:

- Encourage information sharing and exchanging of ideas between Yad Vashem and German pedagogical institutions, universities, Holocaust memorial sites, museums and organizations from all sixteen German states.
- Promote professional development programming opportunities for German educators, especially from those states in the Federal Republic of Germany that have not yet developed a professional working relationship with Yad Vashem.
- Explore the possibility of coordinating a conference on pedagogical methods in teaching the Holocaust and pre-war Jewish life in Europe.
- Foster the continued teaching of the Holocaust in the curriculum of all sixteen German states.

The implementation of these measures is expected to be subject to financial considerations and the availability of human resources; it is also subject to respective laws and regulations applicable to the Parties. The Parties intend to maintain continuous contact in order to discuss further implementation of this Joint Declaration of Intent.

This Declaration of Intent is non-binding in terms of financial, material, and human resources. It may be amended with the mutual written consent of the Parties.

Signed in triplicate, in Jerusalem, on the 23 of October 2013, which corresponds to the 19 day of Heshvan 5774, in the Hebrew, German and English languages.

Rabbi Shay Piron
Minister of Education, State of Israel

Avner Shalev
Chairman, Yad Vashem Directorate

Stephan Dorgerloh
President, Kultusministerkonferenz